

11.12.2024

KURUL KARARI

Başvuru Numarası : 2023/2139
Toplantı Tarihi/Sayısı : 06.11.2024/236
Karar Numarası : 2024/1142
Başvuran : M.P.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : 1) Muğla Çevre Vakfı Turizm Ticaret Anonim Şirketi
2) Mavi Göl Turizm Anonim Şirketi
Muhatap Adres :

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; başvuranın engelli kimlik kartını ibraz etmesine rağmen günübirlik alana girişte ilgili düzenlemelere aykırı olarak kendisinden ücret alındığı, bahsi geçen günübirlik alanda erişilebilirlik standartlarına uygun engelli otoparkı bulunmadığı ve ayrımcılık yasağının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle:

a. 1/9/2023 tarihinde Muğla ili Fethiye ilçesi Ölüdeniz Kumburnu Milli Parkı Plajına (Kumburnu Plajı) gittiğini, ortopedik engelli olması nedeniyle tarafına Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığınca verilen engelli kimlik kartını gişedeki görevliye ibraz ettiğini, Korunan Alanlar Ücret Tarifesi Uygulama Usul ve Esasları uyarınca engellilerden giriş ücreti alınmaması gerekirken görevlilerin engellilerden de 150 TL'lik giriş ücretinin alındığını belirttiğini ve 150 TL'lik ücreti ödediğini,

b. Aracını park etmek üzere gişedeki görevliye engelli araç park yerinin nerede olduğunu sorduğunu, görevlinin engelli araç park yerinin olmadığı ve alanın özel firmaya ait olduğu cevabını verdiğini, otoparkta engelli için ayrılmış park yeri olduğunu gösterir herhangi bir levhanın ve engelli park yerine yönlendirici tabelaların bulunmadığını,

c. Görevliye parkı kimin işlettiğini sorduğunu ve işletenden şikayetçi olacağını belirttiğini, görevlinin işletenin özel firma olduğu ve şikayetçi olmasının herhangi bir değişiklik oluşturmayacağı cevabını verdiğini,

ç. Konuyla ilgili Muğla Çevre Vakfı Turizm Ticaret Anonim Şirketine (MUÇEV Şirketi) e-posta yoluyla şikayetini ilettiğini, tarafına iddialarının aksine engelli araç park yerlerinin mevcut olduğu, gerekli yönlendirmelerin yapıldığı ve ayrımcılık oluşturan herhangi bir uygulamanın olmadığı cevabının verildiğini,

d. Verilen cevabın ekinde yer alan görselde engelli park alanını gösteren bir dubanın görüldüğünü ancak parkı ziyareti sırasında dubanın orada olmadığını, ayrıca duba konulmak suretiyle engelli park yerlerinin gösterilmesinin mevzuata uygun olmadığını, TSE Standartları'na uygun sabit engelli park yeri levhaları ve yönlendirici tabelaların konulması gerektiğini, Engelliler Kanunu, Otopark Yönetmeliği, Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Yönetmeliği'nde zorunlu tutulduğu halde ilgili otoparkta TSE Standartları esaslarına uygun engelli araç park yerleri ayrılmayarak engellilerin hak ve özgürlüklerini tam ve diğer bireylerle eşit şekilde kullanmasını sağlayacak makul düzenlemelerin yapılmamış olduğunu,

e. Kumburnu Plajı'na sağlıklı insanların yürüyerek erişebildiğini ve kendilerinden herhangi bir ücret alınmadığını, ortopedik yürüme engeli olması sebebiyle plaj yakınına araç ile erişimi için ücret ödediğini ve bu durumun engellilik temelinde eşitliğe aykırı olduğunu, uygulamanın doğrudan ayrımcılığa sebebiyet verdiğini iddia etmekte; gereğinin yapılmasını ve mağduriyetinin giderilmesini talep etmektedir.

3. Başvuran tarafından Kurumumuza iletilen 16/10/2023 tarihli dilekçede, başvuru konusuyla ilgili olarak MUÇEV Şirketine yaptığı 5/9/2023 tarihli başvurusuna cevap verildiği, 6/9/2023 tarihli başvurusuna ise süresi içinde veya sonrasında herhangi bir cevap verilmediği ifade edilmiştir.

4. Muhatap MUÇEV Şirketi tarafından sunulan yazılı görüşte özetle;

a. Başvuran tarafından ziyaret edilen alanın Muğla İli, Fethiye İlçesi, Ölüdeniz Mahallesi, Kumburnu Mevkiinde Fethiye Göcek Özel Çevre Koruma Bölgesi ve 1. Derece Doğal Sit Alanı içerisinde kalan toplam 94.146,67 m² günübirlik kullanım alanı olduğu, 17/12/2020 tarihinde imzalanan sözleşme ile Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığınca MUÇEV Şirketine 10 yıllığına kiralandığı,

b. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğünün 29/12/2020 tarihli ve ... sayılı yazısı ile kiracılar yoluyla işletirilmesi yönünde MUÇEV Şirketine olur verildiği, Bakanlıktan alınan onaya istinaden ilgili alanın Mavigöl Turizm Anonim Şirketine (Mavi Göl Şirketi) 9 yıl, 10 ay, 22 gün süreyle kiralanmasına ilişkin sözleşme akdedildiği, işbu sözleşmenin 25/1/2021 tarihinde imzalandığı ve halen yürürlükte olduğu,

c. Kira sözleşmesi kapsamında şirketin alt kiracıları ile engelli vatandaşların haklarının korunması ve sair vatandaşlarla eşit bir şekilde bahsi geçen alandan faydalanmalarına yönelik kolaylaştırıcı önlemlerin güvence altına alınmasının sözleşme temelinde sağlandığı,

ç. Başvuranın ilgili başvurusunun alt kiracıya gönderildiği,

d. Bahse konu alanın; Devletin Hüküm ve Tasarrufu Altındaki (DHTA) Alanlar niteliğinde

olduğu, milli park statüsünü haiz olmadığı, tasarrufunun Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığına bırakıldığı, kiralama Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığından yapıldığı için Tarım ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Müdürlüğünün yayımlamış olduğu “*Korunan Alanlar Ücret Tarifesi Uygulama Usul ve Esasları (2023)*” hükümlerine tabi olmadığı, Mavigöl Şirketi tarafından özel hukuk hükümlerine göre işletildiği ifade edilmiştir.

5. Kurumumuz tarafından MUÇEV Şirketine gönderilen görüş talep yazısı MUÇEV Şirketi tarafından alt kiracı şirket olan Mavi Göl Şirketine iletilmiştir. Muhatap Mavigöl Şirketi tarafından Kurumumuza sunulan ilk yazılı görüşte özetle;

a. Kumburnu Plajı’nda MUÇEV Şirketinin kiracısı olarak Mavi Göl Şirketinin faaliyet gösterdiği,

b. Ölüdeniz Kumburnu Plajı’nın Tarım ve Orman Bakanlığına bağlı olmadığı, plajın Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığına bağlı bir korunan sit alanı olduğu,

c. Korunan Alanlar Ücret Tarifesi kapsamında başvurandan herhangi bir park veya giriş ücreti tahsil edilmediği, başvurandan edilen 150 TL’nin ise “saha hizmet” bedeli olduğu, tahsil edilen bedelin ilgili alanda sağlanan hizmetlerin bedeli olduğu, bu hizmetler kapsamında duş, tuvalet ve çöp atıklarının temizlenmesi ile alan içerisindeki güvenliğin sağlanması için güvenlik görevlisinin temin edilmesi bulunduğu,

ç. 21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu’nun ilgili hükümleri gereğince Mavi Göl Şirketinin ilgili sahada 22/2/2018 tarihli ve 30340 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Otopark Yönetmeliği’nde belirtilen niteliklere sahip bir otopark inşa etmesi ile engellilere ait özel işaretler kullanmasının mümkün olmadığı,

d. Bir bina otoparkı gibi engelli otoparkını gösterir nitelikte zemine beton veya muadili zemin kaplaması ile üzerlerine işaretleme yapma yetkisinin bulunmadığı, bunun oluşturabileceği mağduriyetin giderilmesi için ise, bir otopark hizmeti verilmiyor olmasına rağmen engelli kişilerin araçlarına alan tahsis edilmeye çalışıldığı, girişte bireylerin araç plakalarının anons edilerek özel ilgi gösterildiği,

e. Engelli bireylere yönelik herhangi bir ayrımcılığın söz konusu olmadığı, kişinin din, dil, ırk ve engellilik hali gözetilmeksizin herkese eşit davranıldığı, idari para cezasının uygulanmasını gerektirecek bir ihlalin varlığından bahsedilemeyeceği belirtilerek iddia edilen ayrımcılığın mevcut olmadığıın tespiti ile idari para cezasına hükmedilmemesi talep edilmiştir.

6. Muhatapların yazılı görüşüne karşı başvuran tarafından sunulan yazılı görüşte özetle,

a. Mavi Göl Şirketinden bir kişinin kendisini telefon ile arayarak karşılaştığı durumla ilgili özür dilendiği ve ücret iadesi yapıldığı, yazılarda da belirtildiği gibi engelli park yeri yapılmasının/ayrılmasının mümkün olmadığıın bildirildiği,

b. MUÇEV Şirketi tarafından sözleşme maddeleri öne sürülerek işletmeci firmanın sorumlu olduğu bahsedilmiş olsa da MUÇEV Şirketinin sözleşme hükümleri gereğince ilgili alanın denetimi ve eksikliğin dikkate alınarak giderilmesi konusunda sorumluluğunun bulunduğu,

c. İlgili alanın halka açık ve yaya olarak ücretsiz giriş yapılabilen kamuya açık bir alan olduğu, “saha hizmet bedeli”nin yayalardan alınmayıp sadece otopark alanına araç ile girenlerden alındığı,

ç. Ülkemizde Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Tarım ve Orman Bakanlığına bağlı ve işletmeler tarafından işletilen özel girişleri normalde ücretli olan Müze ve Ören Yerlerini, Milli Parklar, Tabiatı Koruma Alanları ve Tabiat Parklarının Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığınca verilen engelli kimlik kartları ile her zaman ücretsiz olarak ziyaret edilebildiği, bakanlıklar farklı olsa da ilgili alanın şahsa/işletmeye ait olmayıp Devlete ait kamuya açık ve yayaların ücretsiz olarak ziyaret edebildiği diğer korunan günebirlik kullanılan bir alan olduğu,

d. İlgili alanda halihazırda parke taş zeminle kaplı araç otopark alanı içerisinde, belirli sayıda engelli araç park yeri ayrılabilmesinin mümkün olduğu görülebilmekteyken bu durum göz ardı edilerek toprak zemin olan farklı bir alanın engelli park yeri olarak gösterilmeye çalışıldığı, mevzuat gereği mevcut araç park yerinden engellilere belirli sayıda park yerinin ayrılmasının zorunlu olduğunun belirtildiği,

e. Erişilebilirlik düzenlemelerine atıfla engellilik temelinde ayrımcılığın oluştuğu belirtilmiştir.

7. Muhatap Mavi Göl Şirketi tarafından Kurumumuza iletilen ikinci görüş yazısında özetle;

a. Mavi Göl Şirketinin Kumburnu Plajı’nda alt kiracı konumunda olduğu, kira sözleşmesinden kaynaklanan yükümlülüklerinin bulunduğu, bu hizmetleri karşılığında gelir tahsil edilmesine muvafakat edildiği, Mavi Göl Şirketinin sunduğu hizmetler ve katlandığı giderler karşısında alana girişlerde ücret tahsil edilmesinde herhangi bir hukuka aykırılık bulunmadığı,

b. Kumburnu Plajı’nın “Özel Çevre Koruma Bölgesi”, “Tabiat Parkı” ve “1. Derece Doğal Sit Alanı” olarak koruma altına alındığı, Mavi Göl Şirketinin bir bina otoparkı gibi engelli otoparkını gösterir nitelikte doğal zemine beton veya muadili zemin kaplaması ile üzerlerine işaretleme yapma yetkisi bulunmadığı, bu hususun ilgili alanın niteliği gereği mevzuat uyarınca yasaklandığı,

c. Engelli bireylerin araç parklanmasında görevliler tarafından destek olunduğu, engelli bireylere özgülünmüş araç park alanının mevcut olduğu, bu alanın uzaktan kumandalı bariyer ile korunduğu, bu alanın plaja en yakın alan olarak özenle seçildiği, engelli bireylerin yönlendirilmesine ilişkin tabelaların mevcut olduğu, Mavi Göl Şirketinin anlayışı gereği engelli bireylere yönelik herhangi bir ayrımcılık ve saygısızlığın söz konusu olmadığı,

ç. Mavi Göl Şirketinin iddia edildiği gibi ayrımcılığa sebebiyet verecek nitelikte bir uygulamasının söz konusu olmadığı belirtilmiş, ayrımcılığın mevcut olmadığının tespiti ile başvurunun reddine karar verilmesi talep edilmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

8. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın “*Kanun önünde eşitlik*” başlıklı 10'uncu maddesi şöyledir:

“*Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. (...) Çocuklar, yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz. Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.*”

9. Anayasa'nın “*Sosyal güvenlik bakımından özel olarak korunması gerekenler*” başlıklı 61'inci maddesinin ikinci fıkrası şöyledir:

“*Devlet, sakatların korunmalarını ve toplum hayatına intibaklarını sağlayıcı tedbirleri alır.*”

10. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun “*Tanımlar*” başlıklı 2'nci maddesinin ilgili hükümleri şöyledir:

“(1) Bu Kanunun uygulanmasında; (...) e) *Dolaylı ayrımcılık: Bir gerçek veya tüzel kişinin, görünüşte ayrımcı olmayan her türlü eylem, işlem ve uygulamalar sonucunda, bu Kanunda sayılan ayrımcılık temelleriyle bağlantılı olarak, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanma bakımından nesnel olarak haklılaştırılmayan dezavantajlı bir konuma sokulmasını, f) Engelli: Fiziksel, zihinsel, ruhsal ve duyuşsal yetilerinde çeşitli düzeyde kayıplarından dolayı topluma diğer bireyler ile birlikte eşit şartlarda tam ve etkin katılımını kısıtlayan tutum ve çevre şartlarından etkilenen bireyi (...) ifade eder.*”

11. 6701 sayılı Kanun'un “*Eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı*” başlıklı 3'üncü maddesi şöyledir:

“(1) *Herkes, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada eşittir. (2) Bu Kanun kapsamında cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hâl, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılık yasaktır.*”

12. 6701 sayılı Kanun'un “*Ayrımcılık türleri*” başlıklı 4'üncü maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“*Bu Kanun kapsamına giren ayrımcılık türleri şunlardır: a) Ayrı tutma b) Ayrımcılık talimatı verme ve bu talimatları uygulama c) Çoklu ayrımcılık ç) Doğrudan ayrımcılık d) Dolaylı ayrımcılık e) İşyerinde yıldırma f) Makul düzenleme yapmama g) Taciz ğ) Varsayılan temele dayalı ayrımcılık.*”

13. 6701 sayılı Kanun'un “*Ayrımcılık yasağının kapsamı*” başlıklı 5'inci maddesi şöyledir:

“(1) Eğitim ve öğretim, yargı, kolluk, sağlık, ulaşım, iletişim, sosyal güvenlik, sosyal hizmetler, sosyal yardım, spor, konaklama, kültür, turizm ve benzeri hizmetleri sunan kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişileri, yürüttükleri faaliyetler bakımından bu hizmetlerden yararlanmakta olan veya yararlanmak üzere başvurmuş olan ya da bu hizmetler hakkında bilgi almak isteyen kişi aleyhine ayrımcılık yapamaz. Bu hüküm kamuya açık hizmetlerin sunulduğu alanlar ve binalara erişimi de kapsar. (2) Birinci fıkrada belirtilen hizmetlerin planlanması, sunulması ve denetlenmesinden sorumlu olan kişi ve kurumlar, farklı engelli grupların ihtiyaçlarını dikkate almakla ve makul düzenlemelerin yapılmasını sağlamakla yükümlüdür.

(2) Birinci fıkrada belirtilen hizmetlerin planlanması, sunulması ve denetlenmesinden sorumlu olan kişi ve kurumlar, farklı engelli grupların ihtiyaçlarını dikkate almakla ve makul düzenlemelerin yapılmasını sağlamakla yükümlüdür.”

14. 6701 sayılı Kanun’un 9’uncu maddesinin birinci fıkrasının (g) bendinde Kurumun, “ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek”le görevli olduğu düzenlenmiştir.

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

15. 6701 sayılı Kanun’un “Başvurular” başlıklı 17’nci maddesinin birinci fıkrasına göre: “Ayrımcılık yasağı ihlallerinden zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişi Kuruma başvurabilir.”, ikinci fıkrasına göre ise: “İlgililer, Kuruma başvurmadan önce bu Kanuna aykırı olduğunu iddia ettikleri uygulamanın düzeltilmesini ilgili taraftan talep eder. Bu taleplerin reddedilmesi veya otuz gün içerisinde cevap verilmemesi hâlinde Kuruma başvuru yapılabilir. Ancak Kurum, telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ihtimali bulunan hâllerde, bu şartı aramadan başvuruları kabul edebilir.” Başvuruya konu ayrımcılık iddiası bakımından başvuran tarafından Muğla Çevre Vakfı Turizm Ticaret Anonim Şirketi’ne (MUÇEV Şirketi) 5/9/2023 tarihinde e-posta yoluyla şikâyetin yapıldığı ve şirket tarafından iddiaların yersiz olduğu cevabının verildiği anlaşılmıştır. Başvuran tarafından 150 TL’lik otopark ücretinin iade edilmesi için 6/9/2023 tarihinde MUÇEV Şirketine dilekçe yazılmıştır. Başvuran tarafından Kurumumuza iletilen 16/10/2023 tarihli dilekçede ise 6/9/2023 tarihli başvurusuna ise süresi içinde veya sonrasında herhangi bir cevap verilmediği ifade edilmiştir. Bu durum karşısında başvuranın Kanuna aykırı olduğu iddia edilen uygulamanın düzeltilmesini ilgili taraftan talep ettiği değerlendirilmektedir. Öte yandan başvuran vekilinin dilekçesinden 6701 sayılı Kanun’un 3’üncü maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen ayrımcılık temellerinden engellilik temeli ile bağlantılı olarak ayrımcılığa maruz kaldığı iddiasında bulunduğu anlaşılmaktadır. Bu çerçevede başvurunun, Kurumumuzca esas incelemesi yapılabilecek bir başvuru olduğu değerlendirilmesine varılmıştır.

16. Ayrımcılık yasağı, uluslararası insan hakları hukukunun temelinde yer almakta ve pek çok uluslararası insan hakları sözleşmesinde özel olarak düzenlenmektedir. Avrupa İnsan Hakları

Sözleşmesi'nin (AİHS) 14'üncü maddesine göre: “*Bu Sözleşme’de tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasi veya diğer kanaatler, ulusal veya sosyal köken, ulusal bir azınlığa mensupluk, servet, doğum veya herhangi başka bir durum bakımından hiçbir ayrımcılık yapılmadan güvence altına alınır.*”

17. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarında ayrımcılık; objektif ve makul bir neden olmaksızın, aynı durumdaki kişilere farklı muamelede bulunmak olarak tanımlanmıştır (AİHM, *Willis/Birleşik Krallık*, B.No: 36042/97, 11/06/2002, para. 48 ve AİHM, *Okpisz/Almanya*, B.No:59140/00, 25/10/2005, para. 33). Anayasa Mahkemesi (AYM) kararlarında da AİHM içtihatlarına paralel olarak nesnel ve makul bir şekilde haklılaştırılmayan, diğer bir ifadeyle meşru bir amaca dayanmayan ya da seçilen araç ile hedeflenen amaç arasında makul bir orantılılık ilişkisi bulunmayan farklı muameleler Anayasa'nın 10'uncu maddesinin amaçları bağlamında ayrımcı karakterli olarak kabul edilmektedir (AYM, *Nuriye Arpa*, B. No: 2018/18505, 16/6/2021, para. 58). Dolayısıyla hukuksal durumları aynı olanlara yönelik farklı muamelenin objektif ve makul bir sebebe dayandığı, farklı muamelenin öngörülen meşru amaç ile orantılı olduğu, diğer bir ifadeyle farklı muameleyle tabi tutulan kişiye aşırı ve olağanın ötesinde bir külfet yüklenmediği hâllerde eşitlik ilkesi ihlal edilmeyecektir (AYM, *Burcu Reis*, B. No: 2016/5824, 28/12/2021, para. 50).

18. Birleşmiş Milletler Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme'nin (EHİS) “*Tanımlar*” başlıklı 2'nci maddesine göre “*Engelliliğe dayalı ayrımcılık siyasi, ekonomik, sosyal, kültürel, medeni veya başka herhangi bir alanda insan hak ve temel özgürlüklerinin tam ve diğerleri ile eşit koşullar altında kullanılması veya bunlardan yararlanılması önünde engelliliğe dayalı olarak gerçekleştirilen her türlü ayırım, dışlama veya kısıtlamayı*” içermektedir.

19. EHİS'in “*Ayrımcılık yapılmaması ve eşitlik*” başlıklı 5'inci maddesinde yer alan “*Taraf Devletler herkesin hukuk önünde ve karşısında eşit olduğunu ve ayrımcılığa uğramaksızın hukuk tarafından eşit korunma ve hukuktan eşit yararlanma hakkına sahip olduğunu kabul eder. Taraf Devletler engelliliğe dayalı her türlü ayrımcılığı yasaklar ve engellilerin herhangi bir nedene dayalı ayrımcılığa karşı eşit ve etkin bir şekilde korunmasını güvence altına alır. Taraf Devletler eşitliği sağlamak ve ayrımcılığı ortadan kaldırmak üzere engellilere yönelik makul düzenlemelerin yapılması için gerekli tüm adımları atar. Engellilerin fiili eşitliğini hızlandırmak veya sağlamak için gerekli özel tedbirler işbu Sözleşme amaçları doğrultusunda ayrımcılık olarak nitelendirilmez.*” ifadeleriyle engelliliğe dayalı her türlü ayrımcılık yasaklanmış, devletlerin bu konudaki yükümlülüğü açıkça düzenlenmiştir. EHİS'e taraf her bir devlet, engelli bireylerin tüm insan hakları ve temel özgürlüklerden yararlanabilmelerini sağlamak noktasında engelliler için fiili eşitliği sağlamak üzere somut tedbirler almakla mükelleftir [Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TIHEK), B. No: 2021/375, K. No: 2022/36, 31/3/2022, para. 24].

20. Ulusal düzeyde de engelliliğe dayalı ayrımcılık yasağı, başta Anayasa olmak üzere 1/7/2005 tarihli ve 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun ve 6701 sayılı Kanun'da güvence altına alınmıştır. Engellilerin tüm insan haklarını ve temel özgürlüklerini diğerleriyle eşit şekilde kullanmasını veya

bunlardan yararlanmasını sağlayacak düzenlemelerin olması ve Anayasa'nın 10'uncu maddesinin de bu bağlamda yorumlanması gerekmektedir. Bu anlamda engelli kişilerin özel ihtiyaçları dikkate alınarak diğer bireylerle eşit şekilde yaşayabilmelerine yönelik devletin pozitif yükümlülüğü bulunmaktadır. Nitekim ulusal ve uluslararası düzenlemelerde engelli bireylerin ayrımcı muameleye karşı korunması konusunda bir mutabakatın bulunduğu görülmektedir (AYM, *Sevda Yılmaz*, B. No: 2017/37627, 2/3/2023, para. 67).

21. 5378 sayılı Kanun'da engelliliğe dayalı ayrımcılık yapılamayacağı ve ayrımcılıkla mücadelenin engellilere yönelik politikaların temel esası olduğu belirtilmektedir. Ayrıca Kanun'un 3'üncü maddesinin (d) bendinde engelliliğe dayalı ayrımcılık, EHİS'e benzer şekilde "*Siyasi, ekonomik, sosyal, kültürel, medeni veya başka herhangi bir alanda insan hak ve temel özgürlüklerinin tam ve diğerleri ile eşit koşullar altında kullanılması veya bunlardan yararlanılması önünde engelliliğe dayalı olarak gerçekleştirilen her türlü ayırım, dışlama veya kısıtlama*" olarak tanımlanmıştır.

22. Başvuran tarafından Kurumumuza Engelli Sağlık Kurulu Raporu sunulmuştur. Antalya Eğitim ve Araştırma Hastanesince tanzim edilen 5/11/2014 tarihli ve ... sayılı Engelli Sağlık Kurulu Raporu'nda "*Özre İlişkin Bilgiler*" kısmında "*Kas İskelet Sistemi*"nin karşısında "*Sol Kalça Ankiloz ve Sağ Dizde Ağır Krusiat-Kollateral Ligament Laksitesi Sol Alt Extremitede Kısıllık (%25)+ (%19)+(%13)*" ifadeleri yer almaktadır. Sürekli nitelikte olduğu anlaşılan raporda başvuranın %47 oranında ortopedik engelli olduğu görülmektedir.

23. Başvuran tarafından Kumburnu Plajı'na giriş açısından Korunan Alanlar Ücret Tarifesi Uygulama Usul ve Esasları gereğince engellilerden ücret alınmaması gerekirken kendisinden 150 TL'lik giriş ücretinin alındığı ve Kumburnu Plajı'nda engelli otoparkı olmadığı iddiaları ileri sürülmüştür. Söz konusu iddialar açısından öncelikle ilgili alanın statüsünün ortaya konulması ve sorumluluğun hangi şirkete ait olduğunun belirlenmesi gerekmektedir.

24. Başvuruya konu alan, Muğla İli, Fethiye İlçesi, Ölüdeniz Mahallesi, Kumburnu Mevkiinde Fethiye Göcek Özel Çevre Koruma Bölgesi ve 1. Derece Doğal Sit Alanı içerisinde kalan, DHTA alanda bulunan toplam 94.146,67 metrekarelik alandır. Dosya kapsamındaki belgelerden ilgili alanın Çevre ve Şehircilik Bakanlığı (şu an Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı) Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü tarafından 17/12/2020 tarihinde imzalanan sözleşme ile 10 yıllığına MUÇEV Şirketine kiralandığı, MUÇEV Şirketi tarafından ise Mavi Göl Şirketine kiralandığı anlaşılmaktadır. MUÇEV Şirketi ile Mavi Göl Şirketi arasında imzalanan kira sözleşmesi 25/1/2021 tarihinde başlamış olup 17/12/2030 tarihinde sona erecektir. Dolayısıyla söz konusu sözleşme başvuru tarihi itibarıyla geçerli olup ilgili alan Mavi Göl Şirketi tarafından işletilmektedir.

25. MUÇEV Şirketi ile Mavi Göl Şirketi arasında imzalanan kira sözleşmesinin 23'üncü maddesinin "*Teknik Hususlar*" başlıklı (c) bendinin 28'inci alt maddesinde: "*Kiracının sözleşme konusu faaliyeti ile ilgili hukuki, mali, idari, cezai sorumlulukların ve yaptırımların muhatabı bizzat yine kiracıdır.*" düzenlemesi; 31'inci alt maddesinde ise: "*Kiracı sözleşme konusu alanda;*

engelliler için otopark, engelli rampası, WC, duş, soyunma kabini ile engelli parkuru bulunduracağını/yapacağını peşinen kabul, beyan ve taahhüt eder. Aksi halde sözleşmenin 17'nci maddesinde belirtilen cezai müeyyideler uygulanır.” düzenlemesi yer almaktadır. İlgili düzenlemeler göz önünde bulundurulduğunda başvuranın iddialarına ilişkin olarak Mavi Göl Şirketinin sorumlu olduğu sonucuna varılmaktadır.

26. Başvuranın iddialarından ilki Kumburnu Plajı'na aracıyla girişinde engelli kimlik kartını ibraz ettiği halde kendisinden giriş ücreti alındığına ilişkindir. Başvuran tarafından Kurumumuza sunulan belgeler arasında, Kumburnu Plajı'nda 150 TL'lik bedelin alındığını gösteren 1/9/2023 tarihli ve ... numaralı fiş de bulunmaktadır.

27. Mavi Göl Şirketi tarafından Kurumumuza iletilen ilk görüş yazısında Mavi Göl Şirketinin başvurandan tahsil etmiş olduğu bedelin ilgili alanda Mavi Göl Şirketi tarafından sağlanan hizmetlerin bedeli olduğu belirtilmiştir. Bu hizmetlerin kapsamında ise duş, tuvalet ve çöp atıklarının temizlenmesi ile alan içerisindeki güvenliğin sağlanması için güvenlik görevlisinin temin edilmesinin bulunduğu ifade edilmiştir.

28. Mavi Göl Şirketi tarafından ikinci görüş yazısı kapsamında Kurumumuza iletilen belgeler arasında Kepez İlçe Tüketici Hakem Heyeti ile İstanbul 8. Tüketici Mahkemesi tarafından verilen emsal kararlar da yer almaktadır.

29. Kepez İlçe Tüketici Hakem Heyetinin 12/7/2024 tarihli ve ... sayılı kararında Mavi Göl Şirketi tarafından tüketiciden tahsil edilen saha hizmet bedelinin iadesi talebinin reddedildiği görülmektedir.

30. İstanbul 8. Tüketici Mahkemesinin 19/7/2023 tarihli ve 2023/... sayılı Kararı ise Fatih İlçe Tüketici Hakem Heyetinin 19/4/2022 tarihli ve ... sayılı Kararı'nın iptaline ilişkindir. Fatih İlçe Tüketici Hakem Heyetince Mavi Göl Şirketi tarafından tahsil edilen ve somut olayda başvurandan tahsil edilen bedel ile benzer nitelikteki ücretin tüketicie iadesine karar verilmiştir. İstanbul 8. Tüketici Mahkemesi tarafından ise MUÇEV Şirketi ile Mavi Göl Şirketi arasında imzalanan alt kira sözleşmesine atıf yapılarak Mavi Göl Şirketi tarafından araçla girişte tüketiciden tahsil edilen ücretin yasal dayanağının bulunduğu belirtilerek Fatih İlçe Tüketici Hakem Heyetinin ilgili kararın iptaline karar verilmiştir.

31. Yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda bahse konu alanın günübirlik kullanım alanı niteliğini haiz olup tasarrufunun Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığına ait olduğu, başvurandan tahsil edilen bedelin saha hizmet bedeli niteliğinde olduğu, giriş ücreti niteliği taşımadığı, başvuranın aracıyla ilgili alana girişinde 150 TL'lik saha hizmet bedelinin tahsil edilmesi bakımından ayrımcılık yasağının ihlal edilmediği sonucuna varılmaktadır.

32. Başvuranın iddialarından ikincisi Kumburnu Plajı'nda erişilebilirlik standartlarına uygun engelli otoparkı bulunmadığına ilişkindir.

33. EHİS'in "Erişilebilirlik" başlıklı 9'uncu maddesine göre "Taraflar Devletler engellilerin bağımsız yaşayabilmelerini ve yaşamın tüm alanlarına etkin katılımını sağlamak ve engellilerin diğer bireylerle eşit koşullarda fiziki çevreye, ulaşım, bilgi ve iletişim teknolojileri ve sistemleri dahil olacak şekilde bilgi ve iletişim olanaklarına, hem kırsal hem de kentsel alanlarda halka açık diğer tesislere ve hizmetlere erişimini sağlamak için uygun tedbirleri alacaklardır. Erişim önündeki engellerin tespitini ve ortadan kaldırılmasını da içeren bu tedbirler diğerlerinin yanında, aşağıda belirtilenlere de uygulanır: (a) Binalar, yollar, ulaşım araçları ve okullar, evler, sağlık tesisleri ve işyerleri dahil diğer kapalı ve açık tesisler; (b) Elektronik hizmetler ve acil hizmetler de dahil olmak üzere bilgi ve iletişim araçları ile diğer hizmetler."

34. Tarihsel açıdan bakıldığında engelli bireyler hareketi engelli bireyler için fiziksel çevre ve toplu taşımaya erişimin, İnsan Hakları Evrensel Beyanname'sinin (İHEB) 13'üncü maddesi ve Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi'nin (MSHS) 12'nci maddesi kapsamında teminat altına alınan hareket özgürlüğü için bir önkoşul olduğunu ileri sürmektedir (EHK, 2 No'lu Genel Yorum, para. 1). MSHS'nin 25 (c) maddesi, her yurttaşın kendi ülkesinde kamu hizmetlerine, genel eşitlik temelinde, erişim hakkını yüceltmektedir. Bu maddenin hükümleri, erişim hakkının temel insan hakları antlaşmalarına dâhil edilmesi için bir temel oluşturabilir. MSHS ve Her Türlü Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Uluslararası Sözleşme, erişim hakkını açık bir biçimde uluslararası insan hakları hukukunun bir parçası olarak ortaya koymaktadır.

35. Erişilebilirlik temelde "her engelli bireyin, istediği her yere ve her hizmete, bağımsız ve güvenli olarak ulaşabilmesi ve bunları kullanabilmesi"dir. Bu kapsamda bireylerin, konutlarından eğitim binalarına ve iş yerlerine; açık ve yeşil alanlardan, toplu taşıma araçlarına ve bilgi teknolojilerine kadar tüm alanlara ve tüm hizmetlere erişiyor olması; erişilebilirlik kapsamında yapılacak düzenlemeler ile verilen hizmetlerin kimsenin yardımı olmadan ve herhangi bir risk oluşturmadan kullanılması gerekmektedir. Erişilebilirlik kapsamındaki düzenlemelerin herkesi kapsamaması gerekmektedir. Bu halde erişilebilirlik, engelliler için bir zorunluluktur ve toplumun her kesimi için konforlu bir yaşam demektir (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Erişilebilirlik Kılavuzu, Ankara, 2020, s. 9).

36. Erişilebilirlik, engelli bireylerin diğer bireylerle eşit koşullar altında toplum içinde yaşamaları, topluma tam ve etkin katılımının kolaylaştırılması, olanaklar çerçevesinde azami ölçüde bağımsız hareket edebilmelerinin sağlanması açısından önemli ilkelerden birini oluşturmaktadır. Engelliler açısından erişilebilirliğin sağlanmaması diğer bireylerle eşit koşullarda hak ve hizmetlerden yararlanamamalarına sebep olacaktır [Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TIHEK), B. No: 2020/363, K. No: 2020/182, 25/8/2020, para. 46].

37. EHİS'in denetim organı olan EHK, 2 No'lu Genel Yorum'da erişilebilirlikle alakalı şu açıklamayı yapmaktadır: "Erişilebilirlik gruplarla ilgilidir, öte yandan makul düzenleme yapma bireylerle ilgilidir. Bu, erişilebilirlik sağlama görevinin ex ante (uygulama öncesi) bir görev olduğu

anlamına gelmektedir. Bu nedenle, Taraf Devletler bir yere girilmesi ya da hizmetin kullanılmasına dair bireysel bir talep almadan erişilebilirliği sağlama görevine sahiptir. Taraf Devletlerin, engelli bireylerin örgütleri ile istişare içinde kabul edilen erişilebilirlik standartlarını belirlemesi gerekmekte ve bu standartlar hizmet sunucular, müteahhitler ve ilgili diğer paydaşlar için ayrı ayrı belirlenmelidir. Erişilebilirlik standartları kapsamlı ve standart şekilde olmalıdır.” (EHK, 2 No’lu Genel Yorum, 2014, para. 25).

38. EHİS uyarınca, erişilebilirlik konusunda makul düzenlemeden farklı olarak Taraf Devletlerin engelli bireyler için aşamalı olarak erişimi sağlamaktan kaçınmak için tasarruf tedbirlerini bir mazeret olarak kullanmalarına izin verilmemektedir. Erişilebilirliği sağlama yükümlülüğü koşulsuzdur, yani erişilebilirliği sağlamakla yükümlü kişi/kurumların engelli bireylere erişim sağlama yüküne göndermede bulunarak bunu yerine getirmemenin mazeretini öne süremez (EHK, 2 No’lu Genel Yorum, para. 25-27).

39. 5378 sayılı Kanun erişilebilirliğin sağlanması noktasında birtakım düzenlemeler içermektedir. Mezkûr Kanun’un 7’nci maddesinin birinci fıkrasına göre “*Yapılı çevrede engellilerin erişebilirliğinin sağlanması için planlama, tasarım, inşaat, imalat, ruhsatlandırma ve denetleme süreçlerinde erişilebilirlik standartlarına uygunluk sağlanır.*” Kanun’un Geçici 2’nci maddesine göre ise “*Kamu kurum ve kuruluşlarına ait mevcut resmî yapılar, mevcut tüm yol, kaldırım, yaya geçidi, açık ve yeşil alanlar, spor alanları ve benzeri sosyal ve kültürel alt yapı alanları ile gerçek ve tüzel kişiler tarafından yapılmış ve umuma açık hizmet veren her türlü yapılar bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren sekiz yıl içinde engellilerin erişebilirliğine uygun duruma getirilir.*”

40. 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanunu’nun ek 1’inci maddesine göre “*Fiziksel çevrenin engelliler için ulaşılabilir ve yaşanılabilir kılınması için, imar planları ile kentsel, sosyal, teknik altyapı alanlarında ve yapılarda, Türk Standartları Enstitüsünün ilgili standardına uyulması zorunludur.*”

41. İlgili mevzuattan anlaşılacağı üzere ilgili kurumların mevzuat hükümlerinin uygulanmasında öncelikle Anayasa’nın 10’uncu maddesi ile hüküm altına alınan eşitlik ilkesine ve devamında da engelli bireylere yönelik makul düzenleme ve erişilebilirlik kriterlerine riayet etmesi gerekmektedir.

42. Erişilebilirlik bağlamında başvuranın iddiası ilgili alanda engelli otoparkının bulunmadığına ilişkindir. Başvuranın iddiası bağlamında engelli otoparkları ve erişilebilirlik konusuna ilişkin düzenlemelerin ortaya konulması gerekmektedir.

43. Otopark Yönetmeliği’nin “*Genel esaslar*” başlıklı 4’üncü maddesinin birinci fıkrasının (1) bendinde “*Umumi bina ve bölge otoparkları ile genel otoparkların giriş-çıkış ve asansörlerine en yakın yerlerinde birden az olmamak şartıyla, her 20 park yerinden birinin engelli işareti konularak engelliler için ayrılması zorunludur. Yol üstü otoparklarda engelliler için yapılacak düzenlemeler, trafik güvenliği esas alınarak yapılır.*” düzenlemesi yer almaktadır.

44. Otopark Yönetmeliği'nin “Genel esaslar” başlıklı 4'üncü maddesinin birinci fıkrasının (ğ) bendinde ise “Otoparklarda, 1/7/2005 tarihli ve 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun, 3/7/2017 tarihli ve 30113 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Planlı Alanlar İmar Yönetmeliği, 6/3/2007 tarihli ve 26454 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Deprem Bölgelerinde Yapılacak Binalar Hakkında Yönetmelik, 19/12/2007 tarihli ve 26735 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik, 15/5/1997 tarihli ve 22990 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Karayolları Kenarında Yapılacak ve Açılacak Tesisler Hakkında Yönetmelik, 5/12/2008 tarihli ve 27075 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Binalarda Enerji Performansı Yönetmeliği hükümlerine uyularak gereken önlemlerin alınması, (Ek ibare: RG-25/3/2021-31434) erişilebilirlik mevzuat ve standartlarına uyulmak suretiyle engellilerin kullanımına yönelik düzenlemelerin yapılması zorunludur.” düzenlemesine yer verilmiştir.

45. Mavi Göl Şirketi tarafından Kurumumuza iletilen ilk görüş yazısında, Mavi Göl Şirketinin bir bina otoparkı gibi engelli otoparkını gösterir nitelikte zemine beton veya muadili zemin kaplaması ile üzerlerine işaretleme yapma yetkisinin bulunmadığı belirtilmiştir. Mavi Göl Şirketi tarafından 22/2/2018 tarihli ve 30340 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Otopark Yönetmeliği'nin 4'üncü maddesinin (ı) bendinde yer alan düzenlemeye atıf yapılarak 21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun “Ruhsatsız yapı yasağı” başlıklı 16'ncı maddesinde yer alan düzenleme gereği ilgili alanın doğasını bozacak nitelikte yapıların inşasının yasak olduğu belirtilmiştir. 2863 sayılı Kanun'un ilgili düzenlemesi “Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile bunların korunma alanlarında ruhsatsız olarak inşaat yapmak yasaktır. Buralarda ruhsatsız olarak yapılacak inşaatlar ile, koruma amaçlı imar planlarında, plana; sitlerde, sit şartlarına aykırı olarak inşa edilen yapılar hakkında imar mevzuatına göre işlem yapılır.” şeklindedir.

46. Mavi Göl Şirketi tarafından belirtilen gerekçelere ilişkin olarak Otopark Yönetmeliği'nde hükümler bulunmaktadır. Otopark Yönetmeliği'nin “Genel esaslar” başlıklı 4'üncü maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinin ilgili düzenlemeleri şu şekildedir:

“(e) Otopark ihtiyacı kısmen veya tamamen parselinde karşılanamayan durumlar aşağıda belirtilmiştir:

(...)

2) 21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu kapsamında korunması gerekli tescilli taşınmaz kültür varlığı parselinde bulunup, ilgili mevzuat uyarınca otopark yapılamaması,

(...)”

47. Otopark Yönetmeliği'nin “Genel esaslar” başlıklı 4'üncü maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinde yer alan hükümler ise şu şekildedir:

“f) Otopark ihtiyacının, bu fıkranın (e) bendinde yer alan hükümler doğrultusunda bir kısmı veya tamamının parselinde karşılanamadığı binalarda karşılanamayan otopark miktarı;

1) (Değişik:RG-25/3/2021-31434) Komşu parsellerle ortak otopark uygulaması veya ada içi otopark uygulamaları şeklinde karşılanır.

2) (Değişik:RG-25/3/2021-31434) Otopark olarak gösterilen yapı ya da bağımsız bölüm ile bu otoparkı kullanacak olan yapı ya da bağımsız bölümlerin tapularında ayrı ayrı süresiz irtifak kurulması, tapu kütüğünün beyanlar hanelerinde bu konuda belirtme yapılması kaydıyla; (Değişik ibare:RG-16/6/2022-31868) 1500 metrelik yarıçap veya 2000 metrelik yürüme mesafesi içinde kamulaştırmaya konu olmayan başka parselden ya da binadan veya binaların zorunlu olarak ayrılması gerekenler haricindeki müstakil otopark olarak ayrılmaya müsait olan bölümlerinden veyahut ticari otoparklardan karşılanır.

3) (Değişik:RG-25/3/2021-31434) Otopark ihtiyacı, (1) ve (2) numaralı alt bentlere göre de karşılanamayan parsellerde, ilgili idarelerce, 12 nci maddede yer alan esaslar dâhilinde bedel alınmak suretiyle bölge otoparkından yer tahsis edilerek karşılanır.

4) (Değişik:RG-25/3/2021-31434) (3) numaralı alt bende göre bölge otoparklarından tahsisin şekline, (2) numaralı alt bende göre başka parselde otopark yeri ayrılmasına ve irtifak kurulmasına ilişkin ilgili idarelerce usul ve esaslar belirlenebilir.

5) Otoparkı parseli dışında bulunan yapıların otopark yerleri ve adetleri, tapu kütüğünün beyanlar hanesinde, yapı ruhsatı ve yapı kullanma izin belgesinin ilgili bölümlerinde ve yönetim planlarında belirtilir.

6) (Ek:RG-25/3/2021-31434) (Değişik:RG-16/6/2022-31868) Sit alanlarında, mevzuat gereği parselde otopark ihtiyacının tamamen ya da kısmen karşılanamaması ve sit alanı sınırlarının 1500 metre yarıçapından veya 2000 metrelik yürüme mesafesinden daha fazla olması nedeniyle mevzuatı uyarınca bu mesafeler içinde başka bir parselde de otopark yeri karşılanamadığının idaresince tespiti halinde, karşılanamayan otoparka ilişkin gerekli yatay ve dikey işaretlemeler yapılmak suretiyle yol boyu otoparkı, cep otoparkı gibi yöntemlerle yol üzeri parklanma düzeni idaresince sağlanır.”

48. Otopark Yönetmeliği'nin 4'üncü maddesinin birinci fıkrasının (e) ve (f) bentleri kapsamında ilgili alanın 2863 sayılı Kanun kapsamında korunması gerekli olması nedeniyle parselinde otopark ihtiyacının kısmen veya tamamen karşılanamaması durumunda dahi engelli otoparkı tahsisine ilişkin düzenlemelerin dikkate alınarak erişilebilirlik standartlarının karşılanması gerektiği anlaşılmaktadır.

49. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan Erişilebilirlik Kılavuzu'nda otoparkların erişilebilirliğine ilişkin şu ifadelere yer verilmiştir: “Engelliler için tahsis edilmiş olan park yerlerinin işaretlemeleri, görünür, basit, herkes için

okunabilir ve anlaşılır olmalıdır. Engelli otoparkı yatay ve düşey işaretlendirmelerle belirtilmeli; bahçe ve otopark girişinden itibaren açıkça görülecek konumda tasarlanmalıdır. Bu işaretlemeler için kullanılacak olan malzeme sağlam, temizlenebilir, onarılabilir ve gerektiğinde değiştirilebilir olmalıdır.” (Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Erişilebilirlik Kılavuzu, s. 53).

50. Bir otoparkın erişilebilirlik koşullarını taşıması ilgili otoparkın Erişilebilirlik Kılavuzu’ndaki koşulları sağlamasına bağlıdır. Erişilebilirlik Kılavuzu’nda yer alan standartları sağlamayan otoparkların erişilebilirlik standartlarına uygun olmadığı sonucuna varılmaktadır. Engelli otoparkının yatay ve düşey işaretlendirmelerle belirtilmesi gerekliliği Erişilebilirlik Kılavuzu’nda vurgulanmıştır. Ayrıca Erişilebilirlik Kılavuzu’nda erişilebilir park yeri tasarımına ilişkin çeşitli görseller yer almaktadır (Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Erişilebilirlik Kılavuzu, s. 54-55).

51. Başvuruda Mavi Göl Şirketi tarafından Kurumumuza sunulan ikinci görüş yazısında, alanda engelli otoparkı bulunduğu belirtilmiş olup ilgili görseller iletilmiştir. Mavi Göl Şirketi tarafından Kurumumuza iletilen görsellerde; üzerinde engelli park yeri olduğunu gösteren bir logonun, “P” harfinin ve ilgili alana yönlendiren bir ok işaretinin bulunduğu ve “Engelli Araç Park Alanı” ifadesinin yazılı olduğu bir levhanın üzerine konumlandırıldığı plastik dubalar ve dubaların üzerindeki levha ile aynı içerikli bir levhanın üzerine asılı olduğu bir direk bulunmaktadır.

52. Öte yandan Mavi Göl Şirketi tarafından Kurumumuza iletilen görseller arasında yatay ve düşey işaretlendirmelerle belirtilen engelli otoparkını gösterir herhangi bir görsel yer almamaktadır. Ayrıca Erişilebilirlik Kılavuzu’nda yer alan erişilebilir park yeri tasarımına ilişkin görseller nazara alındığında, Mavi Göl Şirketi tarafından Kurumumuza iletilen görsellerin erişilebilir park yeri tasarımına uygun olmadığı anlaşılmaktadır. Bu çerçevede ilgili alanda Erişilebilirlik Kılavuzu’nda yer alan standartlara uygun engelli otoparkının bulunmadığı ve erişilebilirlik standartlarının karşılanmadığı değerlendirilmektedir.

53. Bilindiği üzere 5378 sayılı Kanun’un Geçici 3’üncü maddesinin altıncı fıkrasının üçüncü cümlesinde belirtilen *“ilgili belediye, kamu kurum ve kuruluşları, umuma açık hizmet veren her türlü yapı ve açık alanların malikleri ile toplu taşıma araçlarının sahiplerinin mezkûr Kanun’da belirtilen erişilebilirlik standartları ve yükümlülüklerine dair eksiklikleri tamamlamaları için verilebilecek dört yıllık ek süre”* 1/7/2022 tarihli ve 7417 sayılı Devlet Memurları Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’un 48’inci maddesiyle sekiz yıla çıkartılmıştır. İlgili değişikliğin Anayasa’ya aykırı olduğu gerekçesiyle açılan dava neticesinde AYM tarafından bahse konu değişiklik iptal edilmiştir. Söz konusu Mahkeme kararında *“Kanun’un anılan maddelerinde umuma açık hizmet veren her türlü yapılar ve açık alanlar ile toplu taşıma araçlarının engellilerin erişebilirliğine uygun hâle getirilmesi için öngörülen sürenin devamlı uzatılmasının engellilerin toplum içinde yer almaları, iş gücüne katılmaları ve bireysel olarak yaşayabilmeleri imkânını olumsuz etkileyeceği açıktır. (...) söz konusu alanların ve toplu taşıma araçlarının engellilerin erişebilirliğine uygun hâle getirilmesi için öngörülen sürenin*

devamlı uzatılması Kanun'da öngörülen denetim mekanizmasını işlevsiz hâle getireceği gibi Kanun'un öngördüğü yükümlülüklerle uymayanlar hakkında idari yaptırım uygulanması imkânını da ortadan kaldırmaktadır. Süre uzatımının devamlılık kazanması ise söz konusu alanları ve toplu taşıma araçlarını engellilerin erişebilirliğine uygun hâle getirilmesi yükümlülüğü bulunanların yükümlülüklerini yerine getirme hususunda istekli davranmamasına yol açacak niteliktedir.” ifadelerine yer vermiştir (AYM, E. No: 2022/110, K. No: 2023/115, 22/6/2023, para. 60).

54. AYM'nin anılan kararının yanı sıra EHK'nin Türkiye'ye ilişkin 2019 tarihli Nihai Gözlem Raporu'nda erişilebilirliğe ilişkin belirtilen süre sınırlarına uyulmamasının oluşturduğu endişe dile getirilmiştir. Erişilebilirlik hakkında EHK'nin 2 No'lu Genel Yorumu'nu hatırlatan Komite, ulaşım, bilgi ve iletişim gibi kamu hizmetlerinde ve insan ürünü çevrede evrensel tasarımın kullanılmasını teşvik eden, mevcut engellerin kaldırılması için standartları belirleyen ve detaylı verilere dayalı kapsamlı bir erişilebilirlik yol haritası oluşturulmasını tavsiye etmiştir. Yine EHİS'e göre; engeller sürekli ve sistematik olarak, aşamalı olsa dahi istikrarlı bir biçimde kaldırılmalıdır. Komite, ulusal standartları benimseme, yayınlama ve izleme yükümlülüğünün idarede olması nedeniyle, idare tarafından ortadan kaldırılması gereken engel ve kısıtların belirleneceği bir durum analizinin hazırlanarak kısa ila orta vadeli bir çerçevede ve etkili biçimde yürütülmesi gerektiğine vurgu yapmıştır.

55. Mevcut açıklamalar ışığında erişilebilirliğin bir süreç gerektirdiğinin kabulü ile birlikte Mavi Göl Şirketi tarafından Kumburnu Plajı'nda sunulan hizmet açısından engelli bireylerin erişilebilir otopark hizmetinden faydalanamadığı görülmektedir. Dolayısıyla muhatabın pozitif yükümlülüğü kapsamında sağlaması gereken erişilebilirliği yerine getirmediği için başvuranın ilgili hizmetlere erişim hakkını serbestçe, tam ve etkin şekilde kullanamadığı ve dolaylı ayrımcılığa maruz kaldığı anlaşılmıştır.

56. Açıklanan tüm bu hususlar birlikte değerlendirildiğinde; başvuranın engellilik temelinde ayrımcı bir muameleye maruz kalması nedeniyle eşit muamele ilkesi ile ayrımcılık yasağının ihlal edildiği kanaatine varılmıştır.

57. Başvuruya konu olay bakımından; ihlalin etki ve sonuçlarının ağırlığı, muhatabın ekonomik durumu ve ayrımcılık yasağı ile korunmak istenen kamusal menfaat göz önünde bulundurulduğunda ihlal konusu eylemle ilgili muhatap Mavi Göl Turizm Anonim Şirketine üst sınırdan idari para cezası uygulanmasına karar verilmiştir.

V. KARAR

A. Başvuruda muhatap Mavi Göl Turizm Anonim Şirketi tarafından AYRIMCILIK YASAĞININ İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvuruda muhatap Muğla Çevre Vakfı Turizm Ticaret Anonim Şirketi tarafından AYRIMCILIK YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

C. Muhatap Mavi Göl Turizm Anonim Şirketi hakkında 141.934,00 TL (YüzKırkBirBinDokuzYüzOtuzDört TL) İDARİ PARA CEZASI UYGULANMASINA,

Ç. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

D. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

6/11/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

e-imzalıdır

Prof. Dr. Muharrem KILIÇ
Başkan

e-imzalıdır

Av. Alişan TIRYAKI
II. Başkan

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Ünal SADE
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Yunus Emre KARAOSMANOĞLU
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Kurul Üyesi